

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень	Форма навчання	Денна Заочна	Навчальний рік/семестр	4-й рік/ VI семестр 2023/2024 навчальний рік
-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------	-------------------------	-------------------------------	---

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Історія зарубіжної літератури: Література другої половини 19 століття
Кафедра	філології (українське відділення)
Освітня програма	Спеціальності підготовки бакалаврів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за напрямом 014 Середня освіта (Українська мова та література); Кваліфікація: бакалавр середньої освіти, вчитель української мови і літератури та світової літератури Форма навчання денна / заочна
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова Шифр дисципліни: OK 11 Історія зарубіжної літератури: Література другої половини 19 століття Кількість кредитів: 5 (150 годин) Лекції: 36 Семінарські/практичні заняття: 24 Лабораторні заняття: Самостійна робота: 90
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	- Бергсасі Аніко Ференцівна завідувач кафедри, професор; доктор з гуманітарних наук, доцент beregszaszi.aniko@kmf.org.ua - Чонка Тетяна Степанівна кандидат філологічних наук, доцент chonka.tetyana@kmf.org.ua - Кейс Маргаріта Юріївна доцент; кандидат історичних наук зі спеціальності етнологія kesz.margit@kmf.org.ua
Пререквізити навчальної дисципліни	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії української та зарубіжної літератури, теорії літератури, літературознавства, історії, психології та педагогіки, філософії та соціології, достатніх для сприйняття матеріалу, а також досвід роботи з літературними та літературно-критичними джерелами, вміння узагальнювати і систематизувати поданий матеріал.
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни	Курс «Історія зарубіжної літератури: Література другої половини 19 століття» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 01 Освіта/Педагогіка за напрямом 014 Середня освіта (Українська мова і література), яка викладається в VI семестрі в обсязі 5 кредитів.

Курс «Історія зарубіжної літератури: Література другої половини 19 століття» розроблено таким чином, щоб надати студентам необхідні знання, обов'язкові для розуміння своєрідності світового літературного процесу другої половини 19 століття.

Мета курсу – дати уявлення про закономірності літературного розвитку другої половини 19 століття; здійснити поглиблений аналіз найвидатніших творів світової літератури, особливу увагу приділити творам, які входять до шкільної програми та програми інших середніх навчальних закладів; розширити літературну освіту, поглибити розуміння художнього слова, звернути особливу увагу на компаративістичний аспект викладання літератури; звернути особливу увагу на міжпредметні зв'язки і самостійне опрацювання студентами історико-літературного матеріалу; виявити українсько-зарубіжні зв'язки на рівні тематичних мотивів, образів; надавати інформацію про переклади творів зарубіжних письменників українською мовою.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **загальних компетентностей**:

ЗК 3. – Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ЗК 5. – Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. – Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.

ЗК 7. – Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. – Цінування мультикультурності та повага до неї.

ЗК 10. – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **фахових компетентностей**:

ФК 4. – Здатність характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.

ФК 5. – Здатність аналізувати основні тенденції розвитку світового літературного процесу та українського письменства.

ФК 6. – Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття,

еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.

ФК 8. – Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.

ФК 9. – Здатність організовувати і здійснювати навчально-виховний процес з української мови і літератури та зарубіжної.

ФК 11. – Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. – Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4. – Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. – Демонструвати розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7. – Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.

ПРН 8. – Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 11. – Організовувати різні форми і способи навчальної, навчально-методичної, наукової, творчої та інших видів діяльності, які стосуються філології чи педагогіки.

ПРН 12. – Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.

ПРН 13. – Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями (зокрема представниками інших культур) державною мовою, усно й письмово, використовуючи концептуальні наукові та практичні знання, когнітивні вміння та навички.

ПРН 15. – Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ПРН 16. – Уміння визначати художню своєрідність творів та творчості письменника загалом із використанням системи основних понять і термінів літературознавства.

ПРН 17. – Уміння розуміти закономірності літературного процесу, художнього значення літературного твору у зв'язку з суспільно-літературною ситуацією, літературною критикою і літературною епохою.

ПРН 18. – Знання кращих творів української і світової літератури.

**Тематика лекційних занять з курсу
«Література другої половини 19 століття» (36 г.)**

Тема 1.

1. Вступ. Загальна характеристика літературного процесу кінця 19 ст.

2. Критичний реалізм у французькій літературі XIX століття.

3. Проспер Меріме – представник критичного реалізму у Франції.

Тема 2.

1. Розвиток французького реалістичного роману XIX століття, його характерні ознаки.

2. Ф.Стендаль – майстер французького реалістичного роману.

3. Панорама суспільного життя Франції часів Реставрації у романі Стендаля «Червоне і чорне».

Тема 3.

1. Життя і творчість О. де Бальзака. О. де Бальзак і Україна.

2. Задум і обґрунтування О. де Бальзаком змісту та структури «Людської комедії».

3. Проблема життєвих цінностей і людських пристрастей у повісті О. де Бальзака «Гобсек» та «Шагренева шкіра».

Тема 4.

1. Г.Флобер – викривач буржуазно-обивательського середовища.

2. Історія створення та ідейно-тематичний аналіз роману Г.Флобера «Пані Боварі».

Тема 5.

1. Течія натуралізму у французькій літературі XIX століття, її характерні риси та представники.

2. Е.Золя – теоретик натуралізму в художній літературі.

3. Б. Золя «Жерміналь».

Тема 6.

1. Характеристика англійської реалістичної літератури XIX століття.

2. Ч.Діккенс – видатний англійський романіст XIX століття. Витоки творчості Ч.Діккенса.

3. Соціальні контрасти і духовні конфлікти суспільства Англії в романі Ч.Діккенса «Пригоди Олівера Твіста».

4. Тема дитинства і образ дитини в романах Ч.Діккенса «Холодний дім», «Девід Коперфільд».

5. Історія написання та проблематика роману Ч.Діккенса «Домбі і син».

6. Показ Ч.Діккенсом деградації особистості у «Різдвяній пісні у прозі».

Тема 7

1. Життєвий шлях та етапи творчості В.Теккерея.

2. Майстерність Теккерея-романіста. Цілісний аналіз роману «Ярмарок суєти» – «роман без героя».

Тема 8.

1. Особливості розвитку літератури кінця XIX – початку XX століття.

2. Поняття модернізму та авангардизму, їх особливості та течії.

3. Літературні течії кінця 19 – поч. 20 ст.

Тема 9.

1. Філософська течія трансценденталізму: витоки, характерні риси, представники.

2. Уолт Уїтмен – поет-трансценденталіст.

3. Збірка У.Уїтмена «Листя трави»: назва, побудова, провідні мотиви, образ ліричного героя.

Теми 10-11.

1. Загальна характеристика творчості французьких поетів-символістів.

2. Малларме Стефан. Аналіз поезії.

3. Шарль Бодлер – предтеча символізму, його життєвий шлях.

4. Збірка Ш.Бодлера «Квіти зла» – вияв протиставлення Добра і Зла, символічний зміст поезій збірки.

5. Життєвий і творчий шлях Артюра Рембо.

Тема 12.

1. Життєвий і творчий шлях М.Метерлінка.

2. Концепція «театру мовчання» та її подальше переосмислення, створення «п'єси – бесіди душі».

3. Філософські питання про сенс життя і всемогутність людини у п'єсі М.Метерлінка «Синій птах».

Тема 13.

Пошуки нових засад і форм зображення світу й відтворення людських почуттів у творчості Г.Аполлінера

1. Життєвий і творчий шлях Гійома Аполлінера.

2. Аналіз поетичної спадщини.

Тема 14. Гі де Мопассан – представник критичного реалізму.

1. Життєвий і творчий шлях Гі де Мопассан

2. Загальна характеристика новелістики Гі де Мопассана: «Симонів батько», «Пампушка», «Два товариші».

Тема 15.

Натуралізм у французькій літературі. Еміль Золя.

Тема 16.

1. Європейська психологічна реалістична проза XIX ст.

2. Клас морально-етичних проблем у романі Ш.Бронте «Джен Ейр».

Тема 17. Пригодницька література

1. Жюль Верн – письменник-фантаст. Багатотомова популярність романів: «Діти капітана Гранта», «П'ятнадцятирічний капітан».

2. Пригодницький роман Томаса Майн Ріда «Вершник без голови».

Тема 18.

1. Світ дитинства в романі М. Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна».

2. Всебічне зображення життя американського Півдня в романі «Пригоди Тома Соєра»

**Тематика практичних занять з курсу
«Література 2 половини 19 століття» (24 г.)**

**Тема 1. Реалізм. Загальна характеристика.
Французький реалізм.**

Новелістика П. Меріме. 1. П. Меріме – засновник реалістичної новели у французькій літературі XIX ст. 2. Своєрідність композиції новели «Кармен». 3. Характеристика Кармен і Хосе. 4. Поєднання рис новели і роману. 5. Образ Кармен у світовому мистецтві

Тема 2. Ф. Стендаль «Червоне і чорне». Показ трагедії сучасної людини у побутовому злочині

1. Історія написання роману. 2. Символічний зміст назви твору. Проблематика твору. 3. Життєві істини Сореля та їхній вплив на формування характеру героя. 4. Художній метод Стендаля.

Тема 3. Оноре де Бальзак «Гобсек». Тема золота і деградації особистості

1. «Людська комедія» О. де Бальзака і місце в ній повісті «Гобсек». 2. «Гобсек» – діагностика хвороби суспільства, стосунки в якому базуються на грошах. Особливості композиції твору. 3. Гобсек – скнара, Гобсек – філософ. Причини деградації особистості Гобсека. 4. Образи протилежного плану, їхній зв'язок з головним героєм. 5. Гобсек, Чічков, Пузир... спільність героїв, їхнє життєве кредо.

Гроші як рушійна сила і фатум суспільства у романі О. де Бальзака «Батько Горію»

1. Тематика і композиція роману. 2. Дві взаємопов'язані сюжетні лінії, розкриття в різних аспектах теми влади грошей. 3. Гроші як рушійна сила і фатум суспільства, що склалося після революції XVIII століття. 4. Доля молодої людини, її формування суспільством, де панують гроші. Образ Растіньяка, його моральна драма. 5. Історія старого Горію, її соціальний і моральний сенс.

Тема 4. Г. Флобер «Пані Боварі». Конфлікт між мрією і реальністю

1. Історія написання роману, його проблематика. 2. Критика буржуазно-обивательського середовища в романі. 3. Оме – типовий представник провінційної верхівки. 4. Трагедія Емми Боварі. 5. Образ Шарля Боварі в ідейному задумі і композиції роману.

Тема 5. Гі де Мопассан «Пампушка». Патріотизм французів, ненависть до загарбників і війни взагалі

1. Особливості композиції новели «Пампушка», провідна думка. 2. Причини від'їзду пасажирів з Руана в небезпечний час. Характеристика їх. 3. Ставлення до них автора. 4. Образ Пампушки. 5. Характеристика пруського офіцера, його роль у новелі.

МКР

Тема 6. Ч. Діккенс «Домбі і син». Ідея згубності людської пихи

1. Проблематика роману «Домбі і син». 2. Система образів. Життєві причини і мета: а) Домбі; б) Флоренс і Поль Домбі; в) Уолтер Гей і капітан Катль; г) Каркер і Едіт. 3. Роль щасливої кінцівки в поезії роману Ч. Діккенса.

Гуманістичні традиції та їх утілення у повісті Ч. Діккенса «Різдвяна пісня у прозі».

1. Знедолене життя родини Кретчитів.
2. Подорож Скруджа в різдвяну ніч у часі та просторі як можливість досягнути своє життя.
3. Деградація особистості Скруджа, її причини.
4. Реальне та фантастичне в повісті.

Тема 7. Уільям Мейкпіс Теккерей. «Ярмарок суєти».

1. Життєвий шлях письменника.
2. Етапи творчості В.Теккерей. Майстерність Теккерей-романіста.
3. «Ярмарок суєти» – «роман без героя».
4. Цілісний аналіз роману.

МКР

Тема 8. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Історико-літературний процес кінця ХІХ– початку ХХ століття. 2. Поняття модернізму. Течії модернізму, їх характеристика. 3. Поняття авангардизму. Авангардистські течії у світовій літературі.

Пошуки нових засад і форм зображення світу й відтворення людських почуттів у творчості Г.Аполлінера

1. Гійом Аполлінер як чільна постать європейського авангарду; сутність його поетичної реформи
2. Характеристика збірки «Звіролов, або Почет Орфея» (1911).
3. Відтворення світосприйняття людини початку ХХ століття у збірці «Алкоголі. Вірші 1898 – 1913 років» (1913).
  - а) Візитна картка любовної лірики ХХ століття – «Міст Мірабо».
  - б) Цикл «Рейнські вірші». Звернення до образу Лорелеї у однойменній поезії.
4. Ідея створення віршів у формі малюнків, що відбивали б основний зміст текстів, у збірці «Каліграми. Вірші Миру та Війни».
5. Найхарактерніші риси аполлінерівської поезики.

Тема 9. Філософська течія трансценденталізму: витоки, характерні риси, представники.

Уолт Уїтмен – поет-трансценденталіст.

Збірка У.Уїтмена «Листя трави»: назва, побудова, провідні мотиви, образ ліричного героя.

Тема 10. Принципи «чистого мистецтва» у поезії. Світоглядно-естетичні зрушення у мистецтві та літературі. Поняття про декаданс.

Малларме Стефан. Аналіз поезії.

Шарль Бодлер – предтеча символізму, його життєвий шлях. Збірка Ш.Бодлера «Квіти зла» – вияв протиставлення Добра і Зла, символічний зміст поезій збірки.

Тема 11. Естетична програма символізму. Поль Верлен. Артюр Рембо.

Тема 12. М. Метерлінк. Втілення принципів символістської драми у п'єсі М. Метерлінка «Синій птах»

1. Концепція «театру мовчання» та її подальше переосмислення, створення «п'єси – бесіди душі». 2. «Синій птах» – світла лірична феєрія про вищі цінності людського буття. 3. Символічний сенс сюжету пошуків Синього птаха та символістська картина світу в п'єсі. 4. Проблеми людських можливостей пізнання царини Невідомого, справжніх і штучних радощів життя. 5. Образи Тільтіля та Мітіль – символ людства, що робить перші кроки в осягненні сенсу й гармонії буття. 6. Багатозначність образу Синього птаха.

Питання до іспиту

1. Критичний реалізм у французькій літературі ХІХ століття.
2. Проспер Меріме – представник критичного реалізму у Франції.
3. Розвиток французького реалістичного роману ХІХ століття, його характерні ознаки.
4. Ф.Стендаль – майстер французького реалістичного роману.
5. Панорама суспільного життя Франції часів Реставрації у романі Стендаля «Червоне і чорне».
6. Життя і творчість О. де Бальзака. О. де Бальзак і Україна.
7. Задум і обґрунтування О. де Бальзаком змісту та структури «Людської комедії».
8. Проблема життєвих цінностей і людських пристрастей у повісті О. де Бальзака «Гобсек» та «Шагренева шкіра».
9. Г.Флобер – викривач буржуазно-обивательського середовища.
10. Ч.Діккенс – видатний англійський романіст ХІХ століття. Витоки творчості Ч.Діккенса.
11. Історія написання та проблематика роману Ч.Діккенса «Домбі і син».
12. Показ Ч.Діккенсом деградації особистості у «Різдвяній пісні у прозі».
13. Історія створення та ідейно-тематичний аналіз роману Г.Флобера «Пані Боварі».
14. Загальна характеристика новелістики Гі де Мопассана: «Симонів батько», «Пампушка», «Два товариші».
15. Характеристика англійської реалістичної літератури ХІХ століття.
16. Філософська течія трансценденталізму: витоки, характерні риси, представники.
17. Уолт Уїтмен – поет-трансценденталіст.
18. Збірка У.Уїтмена «Листя трави»: назва, побудова,

	<p>провідні мотиви, образ ліричного героя.</p> <p>19. Течія натуралізму у французькій літературі ХІХ століття, її характерні риси та представники.</p> <p>19. Малларме Стефан. Аналіз поезії.</p> <p>20. Шарль Бодлер – предтеча символізму, його життєвий шлях.</p> <p>21. Збірка Ш.Бодлера «Квіти зла» – вияв протиставлення Добра і Зла, символічний зміст поезій збірки.</p> <p>22. Життєвий і творчий шлях Артюра Рембо.</p> <p>23. Особливості розвитку літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття.</p> <p>24. Поняття модернізму та авангардизму, їх особливості та течії.</p> <p>25. Загальна характеристика творчості французьких поетів-символістів.</p> <p>26. Філософські питання про сенс життя і всемогутність людини у п'єсі М.Метерлінка «Синій птах».</p> <p>27. Життєвий і творчий шлях Гійома Аполлінера.</p> <p>28. Життєвий шлях та етапи творчості В.Теккерей.</p> <p>29. Майстерність Теккерей-романіста. Цілісний аналіз роману «Ярмарок суєти» – «роман без героя».</p> <p>30. Літературні течії кінця 19 – поч. 20 ст.</p> <p>Художня література для обов'язкового прочитання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. П. Меріме «Кармен». 2. Ф. Стендаль «Червоне і чорне». 3. Оноре де Бальзак «Гобсек». «Батько Горію». 4. Г. Флобер «Пані Боварі». 5. Ч. Діккенс «Різдвяна пісня у прозі». 6. Гі де Мопассан «Пампушка». 7. М. Метерлінка «Синій птах». 8. Б. Золя «Жерміналь». 9. Бодлер, Шарль. Квіти зла. 10. Рембо, Артюр. Поезії. 11. Верлен, Поль. Поезії. 12. Малларме, Стефан. Поезії. 13. Гійом Аполлінер. Поезії. 14. Уолт Уїтмен. Поезії. 15. В.Теккерей. «Ярмарок суєти».
<p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка до семінарських занять : максимальна кількість 36 балів (12 занять по 3 бали, але мінус три бали за кожне заняття, якщо студент не підготувався, не був на семінарі і не здав теми); - виконання самостійної роботи, індивідуальне науково-дослідне завдання, презентоване під час семінару: максимальна кількість 24 бали; - модулі: максимальна кількість балів 40;

	<p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях; недопустимість пропусків та запізень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат.</p>
<p>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу: Презентації, лекції, індивідуальні науково-дослідні та творчо-пошукові завдання, самостійна робота з методичними, теоретичними і літературно-критичними джерелами. Технічне забезпечення: Classroom дисципліни Код Classroom</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Базова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анненкова О.С. Зарубіжна література XIX ст.: європейська реалістична проза 1830-1880 рр. – К.: Знання України, 2006. – 438 с. 2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX ст. : навчальний посібник / Давиденко Г. Й., Чайка О. М. – К. : Центр учбової літератури, 2007. 3. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : [у 2 т.] / [за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського]. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. Літературознавчий словник-довідник. – К., 2006. 4. Павличко С. Зарубіжна література. Дослідження та критичні статті / Павличко С. – К., 2001.